

HOOFSTUK 5

'N WEERLEGGING VAN DIE BESWARE WAT GEWOONLIK TER VERDEDIGING VAN OORDEELSVRYHEID AANGEVOER WORD

'n Weerlegging van die redenasies wat oordeelsvryheid op grond van gesonde verstand regverdig (Afdeling 1-5)

1. 'n Weerlegging van die eerste beswaar dat noodwendige sonde nie sonde is nie en dat vrywillige sonde vermy kan word

Die indruk sou kon ontstaan dat ons genoeg gesê het in verband met die onderdanigheid van die mens se oordeel as dit nie was dat sekere mense bepaalde redes lynreg daarteen inspan om ons opvatting te bestry nie. Hulle probeer om ons siening met 'n valse opvatting van vryheid te laat intuïmel. Hulle maak eerstens 'n klomp ongerymde redenasies bymekaar om ons opvatting daarmee gehaat te maak net asof dit teen die algemene gevoel indruis. Daarna meet hulle met Skrifgetuïenis daarmee kragte. Ons sal albei hulle werktuie in volgorde platslaan.

Hulle sê: "As sonde uit noodwendigheid begaan word, hou dit op om sonde te wees. As die sonde egter vrywillig is, kan dit dus-vermy word".¹ Dit was ook die wapens waarmee Pelagius Augustinus aangeval het. Tog wil ons ons teenstanders nie nou al met sy naam verswaar voordat ons hulle nie oor die werklike toedrag van sake bevredig het nie.

Ek ontken dus dat iets minder as sonde beskou moet word omdat dit noodwendig is; verder ontken ek die slotsom wat hulle aanvoer, naamlik dat die sonde vermy kan word omdat dit vrywillig is. As iemand met God wil twis en met hierdie dekmantel sy oordeel wil ontvlug omdat hy dan nie anders kan as om te sondig nie, het hy die voor die hand liggende antwoord wat ons ook elders aangevoer het,² naamlik dat dit nie uit sy skepping is nie maar uit sy bedorwe natuur dat die mens 'n slaaf van die sonde geword het en niks anders as kwaad wil doen nie. Waarvandaan kom die mens se magteloosheid wat die goddelose mense graag as

¹ Die konflik tussen die Roomse en Protestantse siening trek saam in die woorde *necessarium* (noodwendig) en *voluntarium* (vrywillig). 'n Merkwaardige voorspel van hierdie konflik is reeds sigbaar in die debat van Augustinus en Julianus. Kyk Augustinus, *Contra Jul. impf. op.* 1.46-48, 1.60, 1.82, 1.84, 1.106 (MPL 45:1067-1071, 1081, 1103-1104, 1119-1121). Vir die Roomse standpunt kyk Thomas, *Summa Theol.* 1.82 (Marietti 1:398-406); Eck, *Ench.* hfst. 31 (Battles, 1978:216); Pighius, *De lib. bominis arb. et div. grat. libri X.* Dit is ook die brandpunt van die verskil tussen Erasmus en Luther se siening oor oordeelsvryheid. Vgl. Erasmus, *De lib. arb.* (EOO 9:1218; 1229E) en Luther, *De servo arb.* (WA 18:614).

² *Inst.* 2.3.5 (Atr. vert. 2:413).

dekmantel voorhou anders as net uit die feit dat Adam homself uit sy eie aan die dwingelandy van die duiwel uitgelewer het? Hieruit ontstaan 25 ons bedorwenheid en deur die ketting hiervan word ons vasgeknel - naamlik hieruit dat die eerste mens van sy Maker afgewyk het. As al die mense dus met reg aan die eerste mens se afvalligheid skuldig is, moet hulle nie dink dat hulle hulle met noodwendigheid kan verontskuldig nie. Juis daarin het hulle die duidelikste oorsaak van hulle verdoemenis. 30 Dit het ek hierbo duidelik uiteengesit. Ek het ook juis in die duiwel 'n voorbeeld voorgehou waaruit dit duidelik is dat iemand wat noodwendig sondig, nietemin vrywillig sondig. In die geval van die uitverkore engele hou die wil byvoorbeeld nie op om die wil te wees nie, al sou dit nie van die goeie kan afwyk nie. Dit leer Bernardus ook verstandig 35 wanneer hy sê dat ons ellendiger is omdat ons noodwendigheid vrywillig is.³ Dit verbind en lewer ons nogtans so daaraan uit dat ons diensknegte van die sonde is soos ons tevore vertel het.

Die tweede deel van hulle redenasie is vals, omdat hulle verkeerdelik van vrywillige na vrye oordeel oorspring. Ons het egter hierbo bewys dat 40 iets nogtans vrywillig plaasvind ten spyte daarvan dat dit nie aan vrye keuse onderworpe is nie.

2. Die tweede beswaar: As die mens nie oordeelsvryheid in sy keuse tussen goed en kwaad het nie, verloor straf en loon hulle betekenis.

Hulle maak verder die beswaar dat as deug en ondeug nie uit 'n vry oordeelskeuse voortkom nie, dit nie konsekwent is dat die mens gestraf of beloon word nie.⁴ Hoewel die redenasie sy oorsprong by Aristoteles het,⁵ erken ek nogtans dat Chrysostomos⁶ en Hieronymus dit iewers 5 gebruik. Hieronymus steek dit trouens nie weg dat dit aan die Pelagiane baie bekend was nie en hy haal ook hulle eie woorde soos volg aan: "As die genade van God in ons werk, sal sy genade bekroon word en nie ons nie, omdat ons nie werk nie!"⁷

Sover dit die straf aangaan, is my antwoord dat dit met reg op ons gelê 10 word omdat die skuld vir die sonde uit ons kom. Want van watter belang is dit of die sonde uit 'n vrye of 'n slaafse oordeel begaan word as dit uit

³ Marg. *Ser. 81 in Cantica*.

Bernard van Clairvaux, *Serm. in Cant. canticorum* 81.7, 9 (MPL 183:1174-1175).

⁴ Erasmus, *De lib. arb.* (EOO 9:1221C); Eck, *Ench.* (1532), hfst. 31 (Battles, 1978:213). Niesel verwys ook na Cochlaeus, *De lib. arb.* 1.D1a; 2.L3b; Alf. de Castro, *Adv. omn. haer.* 9. Fol. 152B; Io. Faber, *De absoluta necessitate, opusc.* 1538, E5a (OS 3:299, n.1).

⁵ Aristoteles, *Eth. Nic.* 3.5.1-7 (veral 3.5.7, LCL, 143-144).

⁶ Chrysostomos, *Homil.* oor Jer. 10:23: "Ek weet, o Here, dat aan die mens sy weg nie toebehoort nie; nie aan 'n man om te loop en sy voetstappte te rig nie" (MPG 56:155-156). Vgl. ook Benoit 2:84 n. 5.

⁷ Marg. *In Epist. ad Ctesiphontem & Dial. 1*.

Hieronymus, *Ep.* 133.5 (MPL 22:1153; CSEL 56,3:249); *Dial. contra Pelag.* 3-5 (MPL 23:522 e.v.).

- 'n vrywillige begeerte kom, veral aangesien die mens as sondaar aangekla word omdat hy hom onder die slawerny van die sonde bevind? Sover dit die loon van geregtigheid aangaan: hoe 'n groot ongerymdheid 15 sou daarin wees as ons sou erken dat dit eerder van God se goedertierenheid as van ons eie verdienstes afhang? Hoe dikwels kom die woorde nie by Augustinus voor dat God nie ons verdienstes bekroon nie maar sy gawes. Hy verklaar dat die bekroning 'n beloning genoem word, nie omdat God dit vir ons verdienstes aan ons verskuldig is nie maar omdat 20 Hy die gawes wat Hy alreeds aan ons gegee het, daarmee vergoed.⁸ Hulle merk ten minste met skerpsinnigheid op dat daar dan geen plek meer vir verdienste is nie as ons werke nie uit die bron van ons oordeelsvryheid voortkom nie.⁹ Omdat hulle dit beskou as iets wat grootliks onpaslik is, is hulle heeltemal verdwaal. Want Augustinus 25 aarsel nie om dit wat hulle so verkeerd ag om te bely, as noodwendigheid te leer nie. Dit is duidelik wanneer hy sê: “Wat is tog die verdienstes van die mens? Wanneer Hy wat alleen vry van die sonde en Bevryder van die sonde is, nie met verdiende loon nie maar met onverdiende genade kom, bevind Hy dat alle mense sondaars is”.¹⁰ Net 30 so verklaar hy: “As dit wat aan jou verskuldig is, aan jou teruggegee word, moet jy gestraf word. Maar wat gebeur? God gee nie aan jou die straf wat Hy jou verskuldig is nie, maar Hy skenk aan jou sy genade, wat Hy nie aan jou verskuldig is nie. As jy dan vervreemd wil wees van sy genade, roem dan op jou verdienstes!”¹¹ So sê hy ook: “Uit jouself is jy niks; 35 jou sondes is jou eie, jou verdienstes behoort egter aan God. Jy moet gestraf word, en wanneer jou loon kom, sal Hy sy gawes bekroon en nie jou verdienstes nie”.¹²
- Elders leer hy in dieselfde betekenis dat die genade nie uit die verdienste nie maar die verdienste uit die genade is. 'n Bietjie later kom 40 hy tot die slotsom dat God sy gawes voor alle verdienstes laat kom om daaruit sy eie verdienstes te ontlok, en dat Hy dit volkome verniet aan die mens gee omdat Hy by die mens niks aantref om hom salig te maak nie.¹³

OC 231

OS 300

⁸ Augustinus, *Ep.* 194.5.19: ... *cum deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quam munera sua* (... wanneer God ons verdienstes bekroon, bekroon Hy niks anders as sy eie gawes nie - MPL 33:880; CSEL 57, 4:190). *De grat. et lib. arb.* 6.13, 6.15 (MPL 44:889-890).

⁹ Die verwysing is na werke van Erasmus en Cochlaeus i.v.m. oordeelsvryheid (OS 3:299, n.6).

¹⁰ Die 1543-uitgawe het marginaal tereg hier *Epist.* 52. Die uitgawes van 1545-1561 het dit verkeerdelik na Ps. 70 geplaas. Dus: Marg. *Epist.* 52. Augustinus, *Ep. (ad Macedonium)* 155.2.5 (MPL 33:669; CSEL 44:436).

¹¹ Marg. *In Psalmum 31.*

Vgl. Augustinus, *Enar. in Ps. 31 sermo* 2.7 (MPL 36:263); vgl. Calvyn, *Com. in Ps. 31* (OC 31:300 e.v.).

¹² Marg. *In Psalmum 70.*

Vgl. Augustinus, *Enar. in Ps. 70 sermo* 2.5 (MPL 36:895; CCSL 39:964); Calvyn, *Com. in Ps. 70* (OC 31:653-654).

¹³ Marg. *De verbis Apost. Serm. 15.*

Augustinus, *Enar. in Ps. sermo* 149.2.3 (MPL 38:917).

Maar waarom is dit nodig om 'n baie lang lys van sy uitsprake saam te stel
 45 wanneer sulke uitsprake gedurig in sy geskrifte voorkom?¹⁴ En tog sal
 die apostel hulle nog beter van hulle dwaling bevry as hulle maar net
 luister uit watter bron hy die heerlijkheid van heiliges aflei. Hy verklaar:
 “Hy het die wat Hy vantevore verkies het, geroep; en die wat Hy geroep
 het, het Hy ook regverdig gemaak; en die wat Hy regverdig gemaak het,
 50 het Hy ook verheerlik”.¹⁵ Waarom word die gelowiges dan volgens die
 getuienis van die apostel bekroon?¹⁶ Omdat hulle deur die barmhartig-
 heid van die Here en nie deur hulle eie ywer uitverkies, geroep en
 regverdig gemaak is nie. Weg dus met die sinlose vrees dat daar geen
 verdienstes meer sal wees as die mens se oordeelsvryheid nie meer
 55 bestaan nie. Want dit is die grootste dwaasheid om van dit waartoe die
 Skrif ons roep, afgeskrik te word en dit te vermy. Die Skrif sê: “As jy alles
 ontvang het, waarom roem jy dan asof jy dit nie ontvang het nie?”¹⁷ U A 105
 sien dat hy alles van die mens se oordeelsvryheid wegneem om geen
 plek vir sy verdienstes te laat nie. Soos God se milddadigheid en
 60 vrygewigheid onuitputlik en menigvuldig is, so vergeld Hy ook die
 genadegawes wat Hy aan ons gegee het, asof dit ons eie deugde is omdat
 Hy dit tot ons eiendom maak.

3. Die derde beswaar: Alle mense sou òf goed òf sleg gewees het as hulle nie 'n keuse tussen goed en kwaad gehad het nie.

Hierby voeg hulle 'n beswaar wat skynbaar aan Chrysostomos ontleen is.
 Dit is naamlik dat alle mense dieselfde natuur sou hê en dat almal sleg of
 almal goed sou wees as die mens se wil nie die vermoë gehad het om
 tussen goed of kwaad te kies nie.¹⁸ Wie ook al die skrywer van die boek
 5 *Die roeping van die heidene* is, hy verskil nie veel van hierdie opvatting
 nie. Dit gaan tans rond onder die naam van Ambrosius. Hy redeneer dat
 niemand ooit van die geloof sou afgewyk het as die genade van God ons
 nie in 'n toestand gelaat het om 'n verandering te ondergaan nie.¹⁹ Dit is

¹⁴ In sy antwoord aan Pighius (OC 6:297) wys Calvyn daarop dat Augustinus nog jonk en onervare was toe hy in verband met oordeelsvryheid en genade teen die Manicheërs geskryf het. Toe Pelagius en Coelestius met hulle dwaalleer na vore gekom het, was hy al ouer en het hy die vraagstuk noukeuriger deurdink en sy opvatting duideliker gestel.

¹⁵ Marg. Rom. 8.f.29
 Vgl. ook Rom. 8:30.

¹⁶ Marg. 2 Tim. 4 b.8

¹⁷ Marg. 1 Cor. 4.b.7.

¹⁸ Marg. Homil. 22 in *Genesisin*.

Chrysostomos, *Homil. in Gen. 6 homil.* 23.5 (MPG 53:204).

¹⁹ Marg. Lib. 2. cap. 4.

Die probleem t.o.v. die skrywer van die werk word in die *Admonitio* (waarskuwing) van Migne bespreek. Daarvolgens kom die skrywer tot die slotsom dat dit Prosper Aequitanus was. Oor die algemeen gaan dit onder Pseudo-Ambrosius, *De voc. omnium gentium* (MPL 51:648 e.v. en in besonder 690). Calvyn het hier waarskynlik die gedagte van die skrywer saamgevat.

verbasend dat sulke groot manne so vergeetagtig kon wees! Want hoe OC 232
 10 kon dit nie in Chrysostomos se gedagtes opgekom het dat dit die
 verkiesing van God is wat so 'n onderskeid tussen mense maak nie?
 Sover dit ons aangaan, deins ons nie daarvan terug om toe te gee wat OS 301
 Paulus met groot gloed verklaar nie, naamlik dat alle mense bedorwe is
 en dat almal aan die boosheid uitgelewer is.²⁰ Saam met hom voeg ons
 15 egter by dat dit deur God se barmhartigheid gebeur dat almal nie in
 hulle boosheid bly nie. Aangesien ons dus almal saam van nature aan
 dieselfde kwaal ly, word slegs die mense gesond aan wie dit die Here be-
 haag het om sy hand ter genesing te reik. Die res, wat Hy volgens sy reg-
 verdigde oordeel verbygaan, kwyn in hulle verrotting weg totdat hulle
 20 heeltetal verteer word. Dit is ook die rede waarom sommige mense tot
 die einde toe volhard en ander by die begin van die wedloop ineenstort.
 Volharding is ook 'n gawe van God wat Hy nie sonder onderskeid aan al-
 mal gee nie maar slegs aan diegene skenk aan wie dit Hom behaag. As
 ons dan na die oorsaak vir die verskil vra waarom sommige mense
 25 bestendig volhard maar ander uit onbestendigheid swig, dan het ons nie
 'n ander rede daarvoor nie as net dat die Here eersgenoemdes met sy
 krag versterk en onderskraag sodat hulle nie ten gronde gaan nie en dat
 Hy aan laasgenoemdes nie dieselfde krag gee om hulle onstandvastig-
 heid te bewys nie.

4. *Die vierde beswaar: Vermanings, waarskuwings en bestrawwing sou tevergeefs wees as 'n sondaar geen oordeelsvryheid het om daarop te reageer nie.*

Daarbenewens dring hulle daarop aan dat vermanings tevergeefs onder-
 neem word, dat dit onnodig is om waarskuwings te gebruik en dat
 bestrawwings belaglik is as die sondaar nie by magte is om dit te
 gehoorsaam nie.²¹ Toe dergelike besware eenmaal teenoor Augustinus
 5 geopper is, is hy gedwing om sy boekie *Bestrawwing en genade* te skryf.
 Hoewel hy daarin sy teenstanders se besware breedvoerig weerlê het,
 roep hy hulle tog op om hierdie samevatting daarvan te weerspreek: “O
 mens, leer uit die wet wat jy moet doen; leer uit bestrawwing dat jy as ge-
 volg van jou bedorwenheid niks het nie; leer uit jou gebed uit watter
 10 bron jy ontvang wat jy wil hê”.²² Sy boek *Die Gees en die letter* het byna
 dieselfde redenasie. Daarin leer hy dat God die gebooie van sy wet nie
 aan die mag van mense meet nie maar dat Hy aan sy uitverkorenes

²⁰ (Rom. 3:10.)

²¹ Vgl. o.a. Eck, *Ench.* (1541), hfst. 31.189 r (Battles, 1978:213); Erasmus, *De lib. arb.* (EOO 9:1226A); vgl. verder OS 3:301, n. 1.

²² Augustinus, *De corrept. et grat.* 3.5 (MPL 44:918).

verniet die vermoë gee om dit te volbring wanneer Hy hulle dit wat reg is, gebied.²³

15 Ons hoef nie 'n lang getwis oor die onderwerp te voer nie. Eerstens is nie net ons in hierdie saak nie maar ook Christus en al die apostels. Laat hulle maar toesien hoe hulle sal oorwin in 'n stryd wat hulle met sulke teenstanders aanknoop. Christus getuig dat ons sonder Hom tot niks in staat is nie,²⁴ maar berispe en tug Hy dié mense wat sonder Hom kwaad
20 bedryf, dan minder? Spoor Hy elkeen daarom minder aan om hom op goeie werke toe te lê? Hoe heftig bestraf Paulus nie die Korinthiërs omdat hulle die liefde verwaarloos nie?²⁵ Tog bid hy dat die liefde deur die Here aan hulle gegee mag word. In sy brief aan die Romeine getuig hy dat dit nie afhang van een wat wil of van een wat hardloop nie, maar
25 van God, wat barmhartig is.²⁶ Tog sien hy daarna nie af daarvan om te vermaan, aan te spoor en te bestraf nie. Waarom verkwalik hulle die Here dan nie daarvoor dat Hy sy werk nie so tevergeefs moet aanwend deur van die mens dinge te vereis wat slegs Hy kan gee, en hulle vir oortredinge te tugtig wat as gevolg van 'n gebrek aan sy genade begaan
30 word nie? Waarom vermaan hulle Paulus nie om die mense te spaar in wie se hand dit nie is om te wil of te hardloop nie tensy God se barmhartigheid, wat hulle nou verlaat het, hulle vooruitgaan? Net asof die Here nie die beste metode van sy onderwysing ken nie terwyl dit gereedelik beskikbaar is vir die mense wat godvresend daarna soek! Paulus
35 dui inderdaad aan hoeveel leer, vermaan en bestraf op sigself vermag om die gemoed van die mens te verander wanneer hy skryf dat hy wat plant en hy wat natmaak, niks is nie maar dat die Here, wat wasdom gee, alleen kragtig werk.²⁷ So sien ons dat Moses die voorskrifte van die wet streng bevestig²⁸ en dat die profete heftig daarop aandring en oortreders dreig.
40 Tog erken hulle dat die mens eers verstandig is wanneer 'n hart aan hom gegee word om te verstaan;²⁹ dat dit God se eie werk is om hulle harte te besny³⁰ en in die plek van harte van klip aan hulle harte van vleis te gee;³¹ en om sy wet in hulle binneste in te skrywe;³² kortom: om deur die vernuwing van ons siele³³ te maak dat sy leer kragtig is.

²³ Augustinus, *De spirit. et lit.* (MPL 44:199 e.v.).

²⁴ Marg. *Iohan.* 15.a.5.

²⁵ (1 Kor. 3:3; 16:14.)

²⁶ Marg. *Rom.* 9.d.16.

²⁷ Marg. *1 Cor.* 3.b.7.

²⁸ (Deut. 30:19.)

²⁹ (Jes. 5:24; 9:12-16; 16:11 e.v.; 44:10 e.v.; Dan. 9:11; Amos 2:4.)

³⁰ (Deut. 10:16; Jer. 4:4.)

³¹ (Eseg. 11:19.)

³² (Jer. 31:33.)

³³ (Eseg. 36:26.)

5. Die doel van vermaning

Wat is dan die doel van vermanings? Dit is naamlik om vir die goddelose as getuienis te dien wanneer hulle voor die regbank van die Here kom, as hulle die vermanings halsstarrig verag. Ja, selfs nou slaan en gésel vermanings hulle gewete, want al sou al die voortvarendste mense die 5 spot daarmee dryf, kan hulle tog nie die teendeel bewys nie. Maar wat, sal jy sê, moet 'n ellendige mensie doen wanneer die versagting van sy hart, wat vir gehoorsaamheid noodsaaklik is, hom geweier word? Ja, waarheen moet hy hom wend, aangesien hy die hardheid van sy hart net aan homself kan toeskryf? So word die goddeloses, wat maar te gereed 10 en bereid is om met vermanings die spot te dryf as hulle kan, deur die krag daarvan neergevel of hulle nou ook al wil of nie. Ons moet egter die voordeel wat dit vir gelowiges inhou, as die belangrikste voordeel van vermanings beskou. Want soos die Here alles deur sy Gees in hulle werk, laat Hy sy Woord as middel nie agterweë nie, maar Hy gebruik dit 15 ook doeltreffend.

Laat dit dan as die waarheid vas bly staan dat al die krag van godvrugtiges in die genade van God geleë is, volgens die woorde van die profeet: "Ek sal aan hulle 'n nuwe hart gee om daarin te wandel."³⁴ En tog sal jy die beswaar opper: "Waarom word hulle nou oor hulle plig vermaan en A 106 20 word hulle nie liever aan die bestiering van die Gees oorgelaat nie? Waarom word hulle met vermanings aangepor wanneer hulle hulle nie vinniger kan haas as wat die aansporing van die Gees toelaat nie? Waarom word hulle gestraf wanneer hulle van die weg afgewyk het omdat hulle as gevolg van die noodwendige swakheid van hulle vlees 25 geval het?"

Mens, wie is jy dat jy aan God 'n wet kan voorskryf? As dit sy wil is om ons OS 303 deur vermaning juis voor te berei om die genade te ontvang om sy vermaning te gehoorsaam, watter rede het jy dan om God se beleid te belaster en te beledig? As vermanings en bestrawwings geen ander 30 voordeel vir godvrugtiges inhou as net om hulle van hulle sonde aan te kla nie, moet ons dit juis daarom nog as nuttig beskou. Aangesien vermanings tesame met die inwendige werking van die Gees baie vermag om by godvrugtige mense die begeerte na die goeie te laat ontvlam, om hulle traagheid van hulle af te skud en om die genot en gif- 35 tige bekoorlikheid van die ongeregtigheid van hulle weg te neem, maar daarteenoor ook om 'n haat en afsku van die sonde te kweek, wie sou dan nog waag om spottenderwys te sê dat vermanings oorbodig is? As iemand 'n duideliker antwoord as dit verlang, laat hy dan met die volgende tevrede wees. God werk op twee wyses in sy uitverkorenes,

³⁴ (Eseg. 11:19, 20.)

40 naamlik inwendig deur sy Gees en uitwendig deur sy Woord.³⁵ Deur sy Gees maak Hy van hulle nuwe skepsels deur hulle verstand te verlig en hulle harte te vorm om sy geregtigheid lief te hê en dit te eerbiedig. Deur sy Woord wek Hy hulle op om hierdie vernuwing te begeer, te soek en te verkry. In albei openbaar Hy die kragtige werking van sy hand
 45 volgens die manier waarop Hy dit toewys. Wanneer Hy dieselfde Woord OC 234 op die verwerptes rig, maak Hy dit nuttig vir iets anders as hulle verbetering, naamlik om in die lewe hier deur die getuienis van hulle gewete gekwel en op die oordeelsdag nog meer sonder verontskuldiging gemaak te word. Hoewel Christus verklaar dat niemand na Hom toe
 50 kom as sy Vader hom nie trek nie, en dat die uitverkorenes na Hom toe kom nadat hulle dit van die Vader gehoor en geleer het,³⁶ het Hy nogtans nie sy plig as Leraar verwaarloos nie, maar met sorg nooi Hy met sy eie stem die mense uit wat inwendig deur die Heilige Gees geleer moet word om enige vordering te maak. Paulus leer ons ook dat die onderwy-
 55 sing vir die verwerptes nie tydverkwisting is nie, want dit is vir hulle 'n reuk van die dood tot die dood, maar vir God is dit 'n aangename reuk.³⁷

'n Weerlegging van die redenasies van teenstanders wat oordeelsvryheid baseer op die wet, die beloftes en die vermanings van die Skrif (Afdeling 6-11)

6. *Die redenasie dat die mens se vermoë tot by die voorskrifte van die wet van God strek, getuig van die grofste onkunde.*

Hulle sloof hulle af om getuienis uit die Skrif bymekaar te maak. Hulle doen dit ook toegewyd om ons ten minste met die getal van hulle aanhalings toe te gooi, as hulle dit dan nie met die gewig daarvan kan doen nie. Wanneer 'n mens in 'n oorlog handgemeen raak, word die
 5 menigte onervare krygers dadelik met 'n paar houe uitmekaar gedryf en op die vlug gejaag ten spyte van hulle praal en grootdoenerige vertoon. Net so sal dit vir ons baie maklik wees om ons teenstanders en hulle aanhangers uitmekaar te jaag. Want al die aanhalings wat hulle teen ons misbruik, kom net in 'n baie klein handjievool punte saam as hulle almal
 10 in groepe onderverdeel word. Een antwoord sal dus genoeg wees vir verskeie van hulle redenasies en dit sal nie nodig wees dat ons ons hoef in te span om een vir een te weerlê nie.

³⁵ Soos in die eerste boek (*Inst.* 1.7.4 - Afr. vert. 1:158-160) verbind Calvyn die inhoud van die Woord baie nou met die werking van die Heilige Gees. Vgl. ook *Inst.* 3.1.

³⁶ Marg. *Iob.* 6.c.44, & 45.

³⁷ Marg. *2 Cor.* 2.d.16.
 Vgl. ook 2 Kor. 2:15.

Hulle stel die belangrikste krag van hulle redenasie in die gebooie. Hulle meen dat dit op so 'n wyse by ons vermoëns aangepas is dat ons OS 304
 15 gevolglik noodwendig alles kan volbring waarvan daar in die gebooie bewys gelewer word dat dit van ons geëis word.³⁸ Hulle snel dus oor elkeen van die gebooie heen en na aanleiding daarvan meet hulle ons kragte. Hulle sê: “Want anders dryf God die spot met ons wanneer Hy heiligheid, godsvrug, gehoorsaamheid, kuisheid, liefde en sagmoedigheid gebied; en wanneer Hy onreinheid, afgodediens, onkuisheid, 20 toorn, roof, hoogmoed en dergelike euwels verbied, eis Hy slegs die dinge wat binne ons vermoë is”. Verder kan byna al die voorskrifte wat hulle opstapel, in drie groepe onderskei word. Sommige vorder eers bekering tot God; sommige spreek eenvoudig van die onderhouding 25 van die wet; sommige gebied die mens om in die genade van God wat hulle ontvang het, te volhard. Laat ons eers oor almal in die algemeen praat; dan sal ons op elkeen se eienaardighede terugkom.

Dit is nou alreeds 'n geruime tyd dat die mense oor die algemeen begin sê het dat die mens se vermoëns tot by die voorskrifte van die wet van 30 God strek, en dit lyk ook aantreklik. Dit kom egter voort uit die grofste onkunde oor die wet. Want hulle beskou dit as 'n ontsettende sonde as gesê word dat die onderhouding van die wet onmoontlik is, en beroep hulle op die kragtigste bewys, naamlik dat die wet anders tevergeefs gegee is.³⁹ Dit is immers hoe hulle praat - net asof Paulus nêrens van die 35 wet gepraat het nie. Want wat, vra ek jou, bedoel die volgende: dat die wet gegee is vanweë die oortredinge;⁴⁰ dat deur die wet die kennis van die sonde is;⁴¹ dat die wet sonde veroorsaak;⁴² dat die wet bygekom het sodat die sonde meer kan word.⁴³ Was die bedoeling daarvan dan om dit tot ons kragte te beperk, sodat dit nie tevergeefs gegee is nie? Nee, dit 40 gee eerder te kenne dat dit ver buite ons bereik is om ons van ons magteloosheid te oortuig. Volgens sy beskrywing is die liefde in elk OC 235

³⁸ Hierdie redenasie kom voor in die werke van die skrywers wat vroëer genoem is. Vgl. OS 3:304, n. 1-3. In 'n preek op 2 Januarie 1556 oor Deut. 22:1-4 het Calvyn die dwaling van die Rooms-Katolieke in verband hiermee duidelik uiteengesit: *Car ils sont preoccuppez de ceste imagination diabolique, que Dieu ne commande rien qui ne soit possible aux hommes: et font là comme un contrepoids ou une balance du franc-arbitre, et de tous les commandemens de Dieu. Qu'ils regardent: Ne pouvons-nous point cela? Dieu donc ne l'a point commandé, et ne le doit point faire: et ce seroit excéder mesure, s'il l'avoit fait. Voire, comme si Dieu avoit perdu son droit, quand nous serons si corrompus et pervers de ne pouvoir accomplir ce qu'il a ordonné (Serm. sur le Deutéronome 22:1-4 Serm. 25 - OC 28:14).* Die Bybeltekste wat Calvyn vir sy preke oor Deut. 22:1-3 en Deut. 22:4 gebruik het, is opgeneem in OC 24:684 en 24:634.

³⁹ Vgl. *Inst.* 2.7.5, 6, 10, 12 e.v. (Afr. vert. 2:374, 375, 380, 383).

⁴⁰ Marg. *Galat.* 3.c.19.

⁴¹ Marg. *Rom.* 3.c.20.

⁴² Marg. *Ibidem* 7.b.7. Rom. 7:7.

Vgl. ook Rom. 7:8.

⁴³ Marg. *Rom.* 5.d.20.